

УДК [343.7:343.35](477)

Вадим Борисович Харченко,
 доктор юридичних наук, доцент
 (Харківський національний університет
 внутрішніх справ, Харків)

ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ТА ВИКЛЮЧНІ МАЙНОВІ ПРАВА НА ОБ'ЄКТИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СТРУКТУРІ НЕПРАВОМІРНОЇ ВИГОДИ

У статті розглядається питання щодо змісту та сутності неправомірної вигоди, що полягає у нематеріальних активах, які обіцяють, пропонують, надають або одержують без законних на те підстав; коли такими нематеріальними активами виступають особисті немайнові права інтелектуальної власності; обґрунтовується необхідність їх віднесення до ознак злочинів, передбачених статтями 160, 354, 364¹, 365², 368, 368³, 368⁴, 369, 369², 370 КК України.

Ключові слова: *неправомірна вигода; нематеріальні активи; право на об'єкти інтелектуальної власності; особисті немайнові права на результати творчої діяльності.*

Постановка проблеми. Розбудова демократичної правової держави, реформування та переорієнтація усіх сфер життя українського суспільства на утвердження і забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина зумовлює необхідність подолання корупційних проявів, у тому числі шляхом вдосконалення норм закону про кримінальну відповідальність щодо визначення змістовної складової пропонування,

© Харченко, В. Б., 2015

обіцянки, надання або одержання неправомірної вигоди. На виконання таких завдань вітчизняний законодавець ратифікував низку міжнародно-правових документів та імплементував їх положення в національне кримінальне законодавство. На думку міжнародних і вітчизняних фахівців, реалізація положень цих нормативних актів у практичній діяльності в Україні здатна суттєво послабити корупційну складову в країні, поновити в нашій державі дієвість принципу верховенства права, підвищити рівень довіри громадян до діяльності представників усіх гілок влади.

Незважаючи на те, що запроваджена законодавцем імплементація норм міжнародно-правових конвенцій у вітчизняне кримінальне законодавство, як свідчить судова практика, на сьогодні не привела до очікуваних результатів, новели закону про кримінальну відповідальність потребують ґрунтовних наукових досліджень, перегляду усталених в науці кримінального права поглядів та напрацювання практичних рекомендацій для правозастосовних органів. Це повною мірою стосується й внесення змін до закону України про кримінальну відповідальність стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України [8], а також інших нормативно-правових актів, що були прийняті останнім часом.

Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» [11] така усталена та звична для правозастосовної практики нашої держави ознака злочину, як «хабар» була змінена на новий для науки кримінального права України та міжнародного кримінального права термін «неправомірна вигода», що й до цього часу є вельми дискусійним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У зв'язку з цим вивчення підстав кримінальної відповідальності за прийняття пропозиції, обіцянки, одержання або пропозиція чи надання неправомірної вигоди є теоретично та практично важливим завданням. До цього часу окремі аспекти окресленої проблеми були висвітлені у роботах П. П. Андрушка, О. Ф. Бантишева, Ю. В. Бауліна, Ю. В. Гродецького, О. О. Дудорова, В. М. Киричка, В. І. Тютюгіна, Є. О. Письменського, Є. Л. Стрельцова, М. І. Хавронюка, Ф. В. Шиманського, О. М. Юрченка та інших провідних вчених. Однак, незважаючи на значну кількість наукових праць, з огляду на постійне реформування положень розділу XVII Кримінального кодексу України [6] (далі – КК України), беручи до уваги відсутність комплексних досліджень визначення «неправомірна вигода», а також необхідність однакового та однозначного тлумачення положень будь-якої кримінально-правової норми, набуває особливої актуальності здійснення ґрунтовного наукового дослідження змістовних аспектів цього поняття.

Виклад основного матеріалу. Передусім слід вказати, що неправомірна вигода є предметом злочину, караність якого закріплена ст. 160, 354, 368, 368³, 368⁴, 369, 369² КК України. Крім того, мета отримання неправомірної вигоди для себе чи інших осіб характеризує і злочини, передбачені ст. 364, 364¹ та 365² КК України, а також застосовується при характеристиці окремих ознак провокації злочину (ст. 370 КК України). Таким чином, поняття «неправомірна вигода» є видовою дефініцією як для низки злочинів у сфері службової та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (розділ XVII КК України), так і злочинів, передбачених розділами V та XV КК України (статті 160 і 354 КК).

Згідно з примітками до ст. 160, 354 та 364¹ КК України під неправомірною вигодою слід розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав. У розглянутих законодавчих визначеннях характер неправомірної вигоди відображений висловом «...які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав». Наведене дозволяє науковцям стверджувати, що: 1) особа без законних підстав не заплатила за майно його вартість або не заплатила частину його вартості; 2) особа повинна була сплатити зазначену вартість [3, с. 65].

Разом із тим поняття «неправомірна вигода» характеризується в законі й шляхом вказівки на перелік цінностей (благ), які є різновидами такої вигоди [7, с. 797]. За загальним визначенням ними є: а) грошові кошти або інше майно; б) переваги; в) пільги; г) послуги; д) нематеріальні активи. Сутність більшості з цих видів предмета неправомірної вигоди яких-небудь питань не викликає, оскільки їх зміст має бланкетний характер і визначається нормативно-правовими актами, що не є законом про кримінальну відповідальність. Водночас дефініція «нематеріальні активи» потребує додаткового дослідження з метою недопущення неоднозначного та неоднозначного тлумачення положень цього кримінально-правового поняття.

Зокрема, Ю. В. Гродецький наголошує на тому, що нематеріальні активи – це право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності) [7, с. 798]. Водночас під правом інтелектуальної власності слід розуміти права особи на результат інтелектуальної, творчої діяльності або інший об'єкт права інтелектуальної власності, визначений законодавством України, тобто сукупність відносин, які складаються у процесі реалізації особою особистих немайнових та виключних майнових прав на результати інтелектуальної, творчої діяльності, а також встановлених законом

майнових прав інтелектуальної власності на інші об'єкти права інтелектуальної власності. Із наведеного випливає, що нематеріальні активи як предмет неправомірної вигоди можуть пропонуватися, обіцятися чи надаватися особі виключно володільцем (суб'єктом) права інтелектуальної власності, а прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди може, відповідно, здійснюватися виключно особою, яка не є таким суб'єктом.

Згідно з чинним законодавством суб'єктами права інтелектуальної власності є творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким відповідно до закону або договору належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності. Таке визначення не є дефінітивною нормою, а формулюється через зазначення окремих груп осіб (творців, авторів, виконавців, винахідників тощо) та характеристику тих прав інтелектуальної власності, які за ними закріплюються (особистих немайнових та виключних майнових). Виходячи зі змісту нормативних актів, можна сформулювати таке доктринальне визначення: суб'єкт права інтелектуальної власності – це творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності та інші особи, яким належать права інтелектуальної власності [9, с. 72–73].

Термін «творець» у вищенаведеній дефініції за своїм змістом є аналогічним терміну «автор об'єкта права інтелектуальної власності», тобто фізична особа, творчою працею якої створюється об'єкт права інтелектуальної власності. Такий результат інтелектуальної, творчої діяльності може створити лише фізична особа. З огляду на специфіку об'єктів права інтелектуальної власності визнання особи його творцем (автором) не залежить від обсягу її дієздатності.

Стосовно класифікації суб'єктів права інтелектуальної власності можна додати, що з практичної точки зору всіх суб'єктів можна поділити на дві групи – первинні та вторинні. До першої групи належать суб'єкти, які набули такого права в результаті створення об'єкта права інтелектуальної власності або державної реєстрації прав на нього. До цієї групи слід у першу чергу віднести автора (творця), оскільки саме його інтелектуальний, творчий потенціал є тим джерелом, з якого утворюється переважна більшість об'єктів права інтелектуальної власності. Тому саме за автором (творцем) законодавець закріплює і визнає за загальним правилом увесь обсяг особистих немайнових та виключних майнових прав інтелектуальної власності, що становлять зміст права інтелектуальної власності. Друга група – це вторинні суб'єкти права інтелектуальної власності, які особисто та самостійно нічого не створюють, але на підставі закону або договору набувають у встановленому

порядку виключних майнових прав інтелектуальної власності і, відповідно, правомочності щодо таких об'єктів.

Найбільш повне уявлення про суб'єктів права інтелектуальної власності можна отримати на підставі класифікації інститутів права інтелектуальної власності. За цією класифікацією до суб'єктів права інтелектуальної власності належать: а) суб'єкти права інтелектуальної власності на об'єкти авторського права і суміжних прав, б) суб'єкти права інтелектуальної власності на результати науково-технічної творчості; в) суб'єкти права інтелектуальної власності на засоби індивідуалізації, г) суб'єкти права інтелектуальної власності, яким гарантується захист від недобросовісної конкуренції [14, с. 112].

Залежно від предмета правового врегулювання право інтелектуальної власності поділяється на відносини, що вимагають наявності творчого характеру під час створення предмета наведених відносин (творчі), та такі, що не вимагають наявності такого характеру (нетворчі). До першої групи слід віднести право інтелектуальної власності на літературний, художній та інший твір (авторське право), на виконання, фонограму, відеограму та програму (передачу) організацій мовлення (суміжні права), на наукове відкриття, на винахід, корисну модель, промисловий зразок, на компонування інтегральної мікросхеми, на раціоналізаторську пропозицію, на сорт рослин, породу тварин, а також всі інші права, що належать до інтелектуальної діяльності у виробничій, науковій, літературній та художній сферах. У другій групі відносини права інтелектуальної власності, що не потребують творчої складової, а отже, і права авторства, предметом виступають комерційне найменування, торговельна марка, географічне зазначення (засоби індивідуалізації товарів, робіт, послуг та фізичних чи юридичних осіб – учасників господарського обігу)*, комерційна таємниця, захист від недобросовісної конкуренції.

Також слід враховувати, що за відносинами права інтелектуальної власності завжди стоять не реальні матеріальні цінності, а нематеріаль-

* Засоби індивідуалізації товарів, робіт, послуг та фізичних чи юридичних осіб-учасників господарського обігу (далі – засоби індивідуалізації) – це група об'єктів права інтелектуальної власності, зокрема: комерційне найменування, торговельна марка, географічне зазначення, що використовуються для того, аби відрізнити один товар, послугу або учасника господарського обігу від іншого. Засоби індивідуалізації є матеріальним вираженням таких нематеріальних активів фізичних та юридичних осіб-учасників господарського обігу, як гудвіл, ділова репутація, лояльність споживачів тощо. Засоби індивідуалізації є ключовим активом інтелектуальної власності фізичних та юридичних осіб, діяльність яких заснована на активній маркетинговій стратегії.

ні предмети матеріального світу, втілені, як правило, у речові об'єкти. Таким чином, основна частина прав інтелектуальної власності являє собою саме матеріальні суспільні відносини, предметом яких є певні неречові утворення (твір, виконання, винахід тощо), які знайшли своє відображення в речах матеріального світу. Чинний Цивільний кодекс України [16] (далі – ЦК України) безпосередньо зазначає, що право інтелектуальної власності та право власності на річ, в якій воно втілено, не залежать одне від одного. Перехід права на об'єкт права інтелектуальної власності не означає переходу права власності на річ, і навпаки (ст. 419 ЦК України). Водночас, визначаючи сутність права інтелектуальної власності, ч. 2 ст. 418 ЦК України закріплює, що воно являє собою особисті немайнові права інтелектуальної власності та (або) майнові права інтелектуальної власності, зміст яких щодо певних об'єктів права інтелектуальної власності встановлюється законодавством України.

Під особистими немайновими правами розуміють різновид цивільних прав, які виникають із приводу нематеріальних благ, є невід'ємними від особи та не мають економічного змісту. Під виключними майновими правами розуміють суб'єктивні права, які пов'язані з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, а також із тими матеріальними (майновими) вимогами, які виникають між учасниками правовідносин із приводу використання об'єктів права інтелектуальної власності (наприклад, право авторів та винахідників на отримання економічної вигоди за дозвіл на використання твору або винаходу).

Така класифікація прав, що становлять зміст права на об'єкти інтелектуальної власності, незважаючи на деяку умовність, закладену в основі її критеріїв, має велике практичне значення. Закон ґрунтується на тому, що за загальним правилом особисті немайнові права можуть належати лише безпосередньо творцеві об'єкта права інтелектуальної власності. Вони є невідчужуваними від особи творця та, як правило, не можуть передаватися іншим особам. У той же час у інших осіб, перш за все спадкоємців, виникає право на охорону немайнових прав померлого творця, які діють безстроково. Виключні майнові права на об'єкти права інтелектуальної власності можуть переходити до інших осіб у спосіб, передбачений договором або законом.

Слід зазначити, що чинний ЦК України має загальний відсилочний характер. Це проявляється у тому, що законодавець у розкритті змісту особистих немайнових прав та майнових прав на окремі об'єкти права інтелектуальної власності відсилає до інших норм цивільного законодавства України, інших законів та міжнародних нормативно-правових актів, які містять норми щодо правової охорони відповідних об'єктів права інтелектуальної власності. Так, загальний зміст особистих не-

майнових та виключних майнових прав інтелектуальної власності розкривається у статтях 423 та 424 ЦК України, а щодо конкретних об'єктів права інтелектуальної власності – у відповідних положеннях загального цивільного законодавства та спеціальному законодавстві – законах України, які регулюють суспільні відносини щодо правової охорони окремих об'єктів права інтелектуальної власності (наприклад, Закони України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про авторське право і суміжні права», «Про захист економічної конкуренції» тощо).

Загальна декларація прав людини, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 р. [2], у ст. 27 закріпила, що будь-яка особа має право вільно брати участь у культурному житті суспільства, користуватись об'єктами мистецтва та брати участь у науковому прогресі, користуватися всіма його благами, а також на охорону моральних та матеріальних інтересів, що виникають із будь-якого наукового, літературного або художнього твору, автором яких він є. Водночас закон не дає легального визначення особистих немайнових прав, але на підставі змісту положень чинного цивільного законодавства України можна зробити висновок, що особисті немайнові права – це права, що не мають економічного змісту, які належать творцеві (автору) незалежно від його майнових прав і зберігаються за ним у разі передання майнових прав інтелектуальної власності, зокрема, права на використання об'єкта права інтелектуальної власності. У науковій літературі особисті немайнові права ще називають моральними правами [15, с. 362–364].

Із наведеного вище начебто безапеляційно випливає, що нематеріальними активами як предметом неправомірної вигоди можуть виступати тільки виключні майнові права інтелектуальної власності, оскільки особисті немайнові права інтелектуальної власності належать творцеві об'єкта права інтелектуальної власності, не залежать від майнових прав інтелектуальної власності та не можуть відчужуватися (передаватися) за винятками, встановленими законом (частини 3 та 4 ст. 423 ЦК України). Це впливає і з обґрунтованої, на нашу думку, позиції, що неправомірна вигода, як свого часу і хабар, завжди повинна мати матеріальний характер і не може полягати у вчиненні дій, позбавлених цієї ознаки [4, с. 490–491].

Водночас відповідно до ч. 1 ст. 423 ЦК України особистими немайновими правами інтелектуальної власності є передусім право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності. З урахуванням вищезазначеного, необхідно звернути увагу на дві обставини. По-перше, обмеження (заборона) на відчужування (передавання) особистих немайнових прав

інтелектуальної власності, передбачене ч. 4 ст. 423 ЦК України, стосується виключно правомірних дій, тобто таких, що здійснюються згідно з вимогами чинного законодавства України. До того ж обов'язковою ознакою неправомірної вигоди, як було сказано вище, є те, що її пропонують, обіцяють, надають або одержують «...без законних на те підстав», тобто неправомірне відчужування (передавання) особистих немайнових прав інтелектуальної власності як раз і вказує на незаконний, злочинний характер такої поведінки.

По-друге, відсутність економічного змісту особистих немайнових прав інтелектуальної власності не є підставою для твердження про їх нематеріальний характер. Так, відповідно до п. 10 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 [13], підтвердженням вагомого особистого внеску здобувача у забезпечення розвитку галузі науки, з якої підготовлено дисертацію, може бути наявність патенту на винахід або диплома на наукове відкриття. Пункт 12 наведеної Постанови також вказує, що до опублікованих праць, які відображають основні наукові результати дисертації з відповідної галузі науки, належать: 1) монографії; 2) статті у наукових, зокрема електронних, фахових виданнях України; 3) статті у наукових періодичних виданнях інших держав з напряму, з якого підготовлено дисертацію. Схожу вимогу містить і нова редакція зазначеної постанови, що передбачає присвоєння вченого звання професора особам, які опублікували наукові праці у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз, рекомендованих Міністерством освіти і науки України [1]. Водночас підпункт 3 п. 4 наказу Міністерства освіти і науки України від 26 вересня 2005 р. № 557 [12] передбачає встановлення доплати працівникам за науковий ступінь для доктора наук – у граничному розмірі 25 % посадового окладу (ставки заробітної плати), а кандидата наук – 15 %. Разом із тим виявлення текстових записок, використання ідей, наукових результатів і матеріалів інших авторів є підставою зняття дисертації з розгляду незалежно від стадії проходження без права її повторного захисту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, додамо, що право на визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) як особисте немайнове право інтелектуальної власності, хоча і не має економічного змісту та визнається за цивільним законодавством України немайновим правом, безумовно, має матеріальний характер і у разі пропонування, обіцянки чи його передачі (надання) або одержання без законних на те підстав (коли творцем відповідного об'єкта права інтелектуальної власності є інша особа, ніж

значено) виступає видом неправомірної вигоди та може утворювати склад відповідного злочину. Інакше кажучи, до нематеріальних активів як предмета неправомірної вигоди слід відносити як виключні майнові, так і особисті немайнові права на об'єкти інтелектуальної власності через їх здатність до отримання матеріальної вигоди (переваг) не тільки від реалізації майнових прав, а й права автора, виконавця, винахідника та інших осіб на визнання їх творцем відповідного результату інтелектуальної діяльності (права авторства).

Ще раз слід звернути увагу на нашу точку зору, що особисті немайнові права інтелектуальної власності належать до нематеріальних активів як різновиду неправомірної вигоди саме через їх майновий характер. При цьому слід цілковито підтримати думку тих науковців, які наголошують, що послуги, пільги та привілеї нематеріального (морального) характеру не можуть визнаватися предметом неправомірної вигоди [5, с. 546], незважаючи на нову редакцію приміток до ст. 354 та 364¹ КК України щодо включення до предметів неправомірної вигоди будь-яких інших вигод нематеріального чи не-грошового характеру [10].

Список використаних джерел

1. Деякі питання реалізації статті 54 Закону України «Про вищу освіту»: постанова Кабінету Міністрів України від 19 серп. 2015 р. № 656 // Верховна Рада України: [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/656-2015-%D0%BF/print1441141012286822>
2. Загальна декларація прав людини: прийнята та проголошена в резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї від 10 груд. 1948 р. // Офіційний вісник України. – 2008. – № 93. – Ст. 3103.
3. Киричко В. М. Кримінальна відповідальність за корупцію / В. М. Киричко. – Харків: Право, 2013. – 424 с.
4. Кримінальне право України. Особлива частина: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Г. М. Анісімов, Ю. В. Баулін, В. І. Борисов та ін.; за ред. В. В. Сташиса, В. Я. Тація; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. – 4-те вид., переробл. і допов. – Харків: Право, 2010. – 606 с.
5. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. проф. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., переробл. і допов. – Харків: Право, 2015. – 680 с.
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Верховна Рада України: [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

7. Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-те вид., допов. – Харків : Право, 2013 – Т. 2 : Особлива частина / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. – 2013. – 1040 с.
8. План дій з лібералізації візового режиму // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/file/text/16/f401732n5.pdf>
9. Право інтелектуальної власності : Академічний курс : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. П. Орлюк, Г. О. Андрощук, О. Б. Бутнік-Сіверський ; за ред. О. П. Орлюка, О. Д. Святоцького ; Академія правових наук ; НДІ інтелектуальної власності. – Київ : Ін Юре, 2007. – 696 с.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції: Закон України від 12 лют. 2015 р. № 198-VIII // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/198-19>
11. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України від 18 квіт. 2013 р. № 222-VII // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/222-18>
12. Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ: наказ Міністерства освіти і науки України від 26 верес. 2005 р. № 557 // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05>
13. Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника: постанов Кабінету Міністрів України від 24 лин. 2013 р. № 567 // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/567-2013-%D0%BF>
14. Харченко В. Б. Кримінально-правова охорона прав на результати творчої діяльності та засоби індивідуалізації в Україні : монографія / В. Б. Харченко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2011. – 479 с.

15. Цивільне право : навч. посібник / О. А. Підпригора, Д. В. Боброва, Л. К. Воронова, А. С. Довгерт, Н. С. Кузнецова ; за ред. О. А. Підпригори, Д. В. Бобрової. – Київ : Вентурі, 1996. – 480 с.
16. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV // Верховна Рада України : [офіц. веб-сайт]. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

Стаття надійшла до редакції 13.10.2015.

Вадим Борисович Харченко,

доктор юридических наук, доцент

*(Харьковский национальный университет внутренних дел,
Харьков, Украина)*

ЛИЧНЫЕ НЕИМУЩЕСТВЕННЫЕ И ИСКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ИМУЩЕСТВЕННЫЕ ПРАВА НА ОБЪЕКТЫ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ СОБСТВЕННОСТИ В СТРУКТУРЕ НЕПРАВОМЕРНОЙ ВЫГОДЫ

В статье рассматриваются вопросы содержания неправомерной выгоды, заключающейся в нематериальных активах, которые обещают, предлагают, предоставляют или получают без законных на то оснований; в случае, когда такими нематериальными активами выступают личные неимущественные права интеллектуальной собственности; обосновывается необходимость отнесения их к признакам преступлений, предусмотренных статьями 160, 354, 364¹, 365², 368, 368³, 368⁴, 369, 369², 370 УК Украины.

Ключевые слова: *неправомерная выгода; нематериальные активы; право на объекты интеллектуальной собственности; личные неимущественные права на результаты творческой деятельности.*

Vadym B. Kharchenko,

Doctor of Law, assistant professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

PERSONAL NON-PROPERTY AND EXCLUSIVE PROPERTY RIGHTS ON THE OBJECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY WITHIN THE STRUCTURE OF IMPROPER ADVANTAGE

The scientific article is devoted to the analysis of the grounds of criminal liability for accepting the offer, promise, receive or proposition or provision of improper advantage and substantial component of criminal and legal category of "improper advantage" that acts as generic definition both for a number of crimes in the area of official activities and professional activities, related to the provision of public services (Section XVII of the Criminal Code of Ukraine), as

well as for crimes under Sections V and XV of the Criminal Code of Ukraine (Articles 160 and 354 of the Criminal Code of Ukraine).

Among other features, the notion of improper advantage under the general rule is characterized in the law as an indicator on the list of values (benefits), which are the types of such benefits, namely: a) cash or other assets; b) advantages; c) benefits; d) services; d) intangible assets. Herewith it is noted that intangible asset – is the ownership on the results of intellectual activity, including industrial property, as well as other similar rights admitted as an object of ownership (intellectual property). According to the above stated it follows that intangible assets as an object of improper advantage may be offered, promised or provided to a person only by the owner (subject) of intellectual property, and therefore accepting the offer, promise or receipt of improper advantage can be carried out only by a person who is not such a subject.

It should be considered that relations of intellectual property rights are not always real tangible assets, but non-intangible items of the material world, which are embodied as a rule in material objects, and the main part of intellectual property rights is the material social relations, the object of which is some non-property formations (composition, performance, invention, etc.), which are reflected in the things of the material world.

So the right to admit a person as a creator (author, artist, inventor, etc.) in the form of personal non-property right of intellectual property, although does not have economic substance, but it is admitted by the civil legislation of Ukraine as non-property right, certainly has a material nature and in the case of offer, promise or its transfer (provision) or receipt without legitimate justification (when a creator of the corresponding object of intellectual property right is another person than indicated) is the type of improper advantage and can form a *corpus delicti* of the corresponding crime.

It is concluded that the intangible assets as a subject of improper advantage should include both exclusive property and personal non-property rights on the objects of intellectual property because of their ability to obtain material benefits (advantages) not only from property rights, but from the right of an author, artist, inventor and other persons in recognition of them as creators of corresponding result of intellectual activity (copyright). Herewith it is noted that despite the new wording of the notes to the Articles 354 and 364-1 of the Criminal Code of Ukraine, services, benefits and privileges of immaterial (moral) character can not be admitted as a subject of improper advantage.

Key words: improper advantage; intangible assets; right on the objects of intellectual property; personal non-property rights on the results of creative activity.